

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ІНЖЕНЕРНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра методики професійного навчання

**ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ
ТА ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ**

Методичні рекомендації

до виконання індивідуальних завдань самопідготовки здобувачами
другого (магістрського) рівня вищої освіти ОПШ «Фінанси,
банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування» денної та заочної форми
здобуття вищої освіти

Миколаїв
2023

УДК 331.45:355.58
Ц58

Друкується за рішенням методичної комісії інженерно-енергетичного факультету Миколаївського національного аграрного університету.
Протокол № 3 від «13» листопада 2023р.

Укладач:

В.М. Курепін - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри методики професійного навчання, Миколаївського національного аграрного університету

Рецензенти:

Л. М. Маркіна - доктор технічних наук, доцент, завідувачка кафедри техногенної та цивільної безпеки Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

В.С. Іваненко - головний спеціаліст відділу планування та координації дій у надзвичайних ситуаціях Управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаївської міської ради

© Миколаївський національний
аграрний університет, 2023

Зміст

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. Мета та завдання курсу дисципліни «Цивільний захист та охорона праці в галузі».....	5
2. Загальні вказівки до виконання та оформлення роботи	8
3. Порядок вивчення дисципліни	8
4. Програма дисципліни «Цивільний захист та охорона праці в галузі».....	10
4.1. Загальні вказівки.....	10
4.2. Питання для самопідготовки студентів та виконання контрольних індивідуальних завдань.....	10
5. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи та індивідуального семестрового завдання.....	30
5.1. Загальні вимоги до оформлення роботи.....	30
5.2. Оформлення титульного листа індивідуального контрольного завдання.....	31
5.3. Оформлення змісту індивідуального контрольного завдання.....	31
5.4. Оформлення основної частини індивідуального контрольного завдання	32
5.5. Оформлення переліку прийнятих скорочень індивідуального контрольного завдання.....	34
5.6. Оформлення списку літератури індивідуального контрольного завдання.....	36
5.7. Оформлення додатків індивідуального контрольного завдання.....	35
5.8. Додатки.....	35
6. Список використаної літератури.....	36

Передмова

Мета цих методичних вказівок - визначити зміст і обсяг дисципліни «Цивільний захист та охорона праці в галузі», що вивчається студентами Миколаївського національного аграрного університету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», а також допомогти їм у практичній реалізації набутих знань при виконанні індивідуального контрольного завдання, що є основною формою поточного контролю успішності студентів.

Робочою програмою дисципліни «Цивільний захист та охорона праці в галузі» передбачено самостійне виконання індивідуальних завдань самопідготовки до виконання яких студенти приступають після вивчення теоретичної частини курсу.

Мета виконання індивідуальних завдань самопідготовки – надати майбутнім фахівцям теоретичних знань та практичних навичків для вирішення проблем організації та технічного забезпечення належних, безпечних та нешкідливих умов праці на об'єктах майбутньої професійної діяльності, надати можливість самостійно приймати організаційні та інженерні рішення з безпеки праці та цивільного захисту на об'єктах господарювання. Вирішення цих питань на практиці неможливе без практичних навичок. Для цього необхідно, щоб студент самостійно міг користуватися науково-технічною літературою та довідниками; аналізувати небезпечні ситуації того чи іншого процесу, самостійно вирішувати різноманітні питання безпечних умов праці та цивільного захисту при практичній діяльності.

Методичні рекомендації, розроблені відповідно до робочих програм дисциплін «Охорона праці в галузі» та «Цивільний захист», включають в себе такі головні частини: загальні вказівки до виконання та оформлення роботи; порядок вивчення дисципліни; програма дисципліни «Цивільний захист та охорона праці в галузі»; індивідуальні контрольні завдання; список літератури (нормативної, навчальної, довідкової, інтернет-ресурсів), потрібної для освоєння теоретичних питань та вирішення практичних завдань, методичні вказівки до виконання індивідуального контрольного завдання.

І. Мета та завдання курсу дисципліни «Цивільний захист та охорона праці в галузі»

Забезпечення здорових і безпечних умов трудової діяльності в нашій країні потребує корінної зміни ставлення всього суспільства до питань охорони праці та цивільного захисту населення від надзвичайних ситуацій, підвищення освіти посадових осіб і спеціалістів усіх рівнів, всього населення країни. Вирішення цієї проблеми неможливе без належної підготовки всіх фахівців з питань охорони праці та цивільного захисту. Професійна освіта покликана забезпечити майбутнього спеціаліста знаннями, уміннями і навичками безпечної професійної діяльності, зокрема під час виконання управлінських дій, при проектуванні чи розробці нових процесів, виконанні конкретних виробничих дій, технологічних операцій; новітніми теоріями, методами і технологіями з прогнозування надзвичайних ситуацій, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

Закон України «Про вищу освіту» встановлює, що «вимоги до освітніх рівнів вищої освіти містять вимоги до рівня сформованості у особи соціальних і громадянських якостей з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності». Враховуючи це, вищий навчальний заклад повинен сформувати випускника як соціальну особистість, здатну вирішувати певні проблеми і задачі соціальної діяльності, виходячи з принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я працівників.

Метою вивчення дисципліни є надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці та цивільним захистом на підприємствах, формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Вивчення охорони праці та цивільного захисту у вищій школі відбувається неперервне і комплексно. Підготовка студентів в рамках

нормативної навчальної дисципліни «Цивільний захист та охорона праці в галузі» спрямована передусім на формування світогляду, вироблення ідеології безпечного мислення і поведінки, і забезпечує майбутніх спеціалістів важливим інструментом не лише щоденного безпечного контактування з навколишнім світом, а й готує до майстерного виконання різної складності технологічних процесів. Завдяки цій дисципліні майбутній фахівець має опанувати філософію безпеки локальних екосоціосистем, уміти будувати логічне дерево подій виникнення небезпеки, визначати існуючі проблеми безпеки. Уміння вирішувати типові задачі охорони праці та цивільного захисту відповідно до посадових обов'язків первинної посади майбутньої професії забезпечується відповідно до конкретної галузі і особливостей професійної діяльності майбутніх фахівців шляхом опанування безпечними методами та прийомами ведення робіт при вивченні загально технічних та фахових дисциплін.

Завдання вивчення дисципліни полягає у набутті студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та цивільного захисту, гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

Основні загальнокультурні та професійні компетенції. В результаті вивчення дисципліни «Цивільний захист та охорона праці в галузі» студенти повинні бути здатними до вирішення професійних задач діяльності, пов'язаних з забезпеченням життя, здоров'я і працездатності під час роботи та мати такі основні загальнокультурні та професійні компетенції з охорони праці та цивільного захисту:

Загальнокультурні компетенції.

- здатність до ефективного використання положень нормативно-правових документів в своїй діяльності;
- володіння основними методами збереження здоров'я та працездатності виробничого персоналу;
- вміння визначити коло своїх обов'язків за напрямом професійної діяльності з урахуванням завдань з цивільного захисту;

- знання методів та інструментарію моніторингу надзвичайних ситуацій, побудови моделей (сценаріїв) їх розвитку та оцінки їх соціально-економічних наслідків;

- здатність приймати рішення з питань цивільного захисту в межах своїх повноважень.

Професійні компетенції.

в виробничо-технологічній діяльності:

- обґрунтування вибору безпечних режимів, параметрів, виробничих процесів (в галузі діяльності);

- ефективне виконання функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці на робочому місці, у виробничому колективі;

- проведення заходів щодо усунення причин нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві;

в організаційно-управлінській діяльності:

- проведення заходів з профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності;

- здатність до організації діяльності у складі первинного виробничого колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці;

- методичне забезпечення і проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці серед працівників організації (підрозділу);

- розуміння, розробка і впровадження превентивних та оперативних (аварійних) заходів цивільного захисту;

- інтерпретування новітніх досягнень в теорії та практиці управління безпекою у надзвичайних ситуаціях.

в проектно-конструкторській діяльності:

- впровадження безпечних технологій, вибір оптимальних умов і режимів праці, проектування та організація робочих місць на основі сучасних технологічних та наукових досягнень в галузі охорони праці

Вивчення курсу «Цивільний захист та охорона праці в галузі» базується на знаннях, набутих при вивченні нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності» та інших дисциплін – загально-освітніх (математика, фізика, хімія), соціально-правових та економічних (трудове право, соціологія, економіка, організація і планування виробництва), медичних (гігієна, санітарія, токсикологія, фізіологія, психологія),

загально технічних та спеціальних (опір матеріалів, електротехніка, технологія та устаткування виробництва).

II. Загальні вказівки до виконання та оформлення роботи

Робота складається з розв'язання індивідуальних контрольних завдань по кожній темі. Кожен студент вибирає завдання згідно з порядкового номеру у навчальному журналі викладача. Кожне завдання має свою назву. Студенти, які вибрали індивідуальні завдання виконують роботу згідно плану. Для цього вони повинні:

1. Уявити для себе тему індивідуального завдання.
2. Порядок її викладення.
3. Обсяг матеріалу.
4. Його зв'язок з іншими завданнями.
5. Приступити до виконання індивідуального завдання.
6. Оформити індивідуальне завдання.
7. На практичному занятті захистити своє завдання.

Якщо студент був відсутній на заняттях, де викладач пояснював порядок виконання та оформлення індивідуальних контрольних завдань, він зобов'язан особисто отримати методичні вказівки до виконання індивідуального контрольного завдання у викладача (асистента) на консультації (графік консультацій викладача). **Контрольна робота виконується у письмовій формі.**

III. Порядок вивчення дисципліни

Робочою програмою дисципліни «Цивільний захист та охорона праці в галузі» для студентів денної форми навчання передбачені такі форми навчальної роботи:

- лекційні заняття;
- практичні заняття;
- самостійна робота;
- виконання індивідуального контрольного завдання.

Лекційні заняття займають провідне місце в освітньому процесі студентів денної форми. Метою їх є:

- викладення основного наукового змісту дисципліни і націлювання на подальшу самостійну роботу студентів;
- забезпечення засвоєння студентами методологічних основ викладеного навчального матеріалу, а також подальшого використання отриманих знань у практичній діяльності майбутніх фахівців;
- підвищення ефективності усіх видів навчальних занять, закріплення знань і прояву творчих здібностей студентів;
- активізація навчання на основі проблемного характеру викладу матеріалу і тісного зв'язку теорії з практикою;
- щільне ув'язування лекційного матеріалу з тим, що вивчається на практичних заняттях.

Практичні заняття застосовуються для ознайомлення студентів з практичним використанням набутих теоретичних знань. Метою занять є закріплення і поглиблення знань, отриманих при вивченні теоретичного матеріалу, здійснення зв'язку теорії з практикою. Під час проведення практичних занять здійснюється поточний контроль знань у відповідності до вимог робочої програми вивчаємої дисципліни.

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час. Робоча програма передбачає самостійне поглиблене пророблення студентами найбільш важливих тем дисципліни. Мета самостійної роботи студентів з вивчення дисципліни:

- закріплення теоретичних положень, викладених на лекційних заняттях;
- активізація творчих здібностей студента, розвиток навичок роботи з технічною літературою;
- ознайомлення з нормативною літературою;
- набуття досвіду самостійного вирішення питань.

Індивідуальне самостійне завдання підсумовує знання, здобуті студентом в результаті вивчення теоретичного матеріалу, надає можливість реалізувати їх при вирішенні практичних завдань, що збігаються із завданнями майбутньої дипломної роботи та реальними проблемами, з якими можуть зіткнутися випускники університету в своїй практичній діяльності. Виконання індивідуального самостійного завдання є формою поточного контролю самостійного вивчення дисципліни.

При успішному виконанні всіх форм навчальної роботи студент допускається до заліку чи іспиту.

IV. Програма дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист»

4.1. Загальні вказівки

При викладенні дисципліни «Цивільний захист та охорона праці в галузі» застосовується модульна система організації навчального процесу як одна з найбільш передових і сучасних технологій навчання. Згідно з такою системою загальна кількість навчального матеріалу дисципліни, що підлягає вивченню, поділена на окремі модулі, кожний з яких являє собою коло взаємозв'язаних між собою тем. Задля сумісності з традиційною системою організації освітнього процесу прийнята така розбивка на модулі, при якій кожний з них в більшій своїй частині збігається з розділами типової програми дисциплін, рекомендованої Міністерством освіти і науки України. Кожний модуль детальніше розбивається на заняття (лекція, прак-тичні заняття, самостійна підготовка).

Кожне заняття включає в себе декілька ключових питань схожої тематики, що підлягають детальному вивченню. Для зручності пошуку вони мають посилання на відповідні літературні джерела.

4.2. Питання для самопідготовки студентів та виконання контрольних індивідуальних завдань

Тема № 1. Міжнародні норми, основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці та цивільного захисту в галузі

Самостійна підготовка

Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці. Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрямки співробітництва. Організація об'єднаних націй. Всесвітня організація охорони здоров'я. Міжнародна агенція з атомної енергії.

Міжнародна організація праці. Європейський Союз. Співдружність незалежних держав. Основні положення Женевських конвенцій.

Питання для індивідуальних контрольних робіт

1. Загальна характеристика індивідуальних взаємовідносин найманого працівника і роботодавця, переваги і недоліки взаємовідносин.
2. Суспільні відносини між колективами найманих працівників і роботодавцями.
3. Загальні поняття про інституту соціального партнерства в Україні, міжнародний опит.
4. Моделі соціального партнерства, їх характеристика, переваги і недоліки.
5. Форми соціального партнерства між трудовими колективами найманих працівників і роботодавцями в Україні.
6. Правовий механізм регулювання колективних відносин у суспільстві.
7. Роль держави і Кабінету Міністрів України в соціальному партнерстві.
8. Поняття репрезентативності. Проблеми репрезентативності організацій соціальних партнерів.
9. Репрезентативність і принцип рівного ставлення. Критерії репрезентативності.
10. Методи регулювання репрезентативності. Труднощі з урегулюванням репрезентативності.
11. Сфери і рівні застосування репрезентативності.
12. Поняття та характерні риси соціальної відповідальності.
13. Міжнародний стандарт системи менеджменту якості ISO 14001 мета, структура, вимоги, переваги від використання.
14. Правовий механізм регулювання колективних відносин України.
15. Повноправні представницькі органи від найманих працівників і роботодавців України, їх завдання та функції.
16. Основними завданнями цивільного захисту.
17. Міжнародне співробітництво в галузі цивільного захисту.
18. Принципи та завдання цивільного захисту.
19. Основні заходи у сфері цивільного захисту.

20. Державне регулювання діяльності суб'єктів господарювання з питань цивільного захисту.
21. Забезпечення техногенної безпеки.
22. Забезпечення пожежної безпеки.
23. Державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки України.
24. Правова основа та принципи забезпечення національної безпеки України.
25. Основні напрями державної політики з питань національної безпеки України.
26. Суб'єкти забезпечення національної безпеки України та їх повноваження.
27. Суб'єкти забезпечення національної безпеки України та їх основні функції.
28. Державна політика з питань захисту національних інтересів і гарантування в Україні особистої та суспільної безпеки від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності.
29. Державні заходи цивільного захисту, щодо органів управління та планування діяльності єдиної державної системи цивільного захисту.
30. Основні завдання, порядок утворення та склад спеціалізованих служб цивільного захисту, організація управління ними та їх функціонування.

Тема № 2. Державний нагляд та контроль за станом охорони праці в галузі. Керівництво та загальна структура єдиної державної системи цивільного захисту

Самостійна підготовка

Держгірпромнагляд. Права і відповідальність посадових осіб Держгірпром-нагляду. Перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду у сфері промислової безпеки та охорони праці. Проведення державного нагляду за охороною праці. Види та основні параметри проведення наглядових заходів.

Перелік центральних органів виконавчої влади, що створюють функціональні підсистеми. Основні завдання єдиної державної системи цивільного захисту. Режими функціонування єдиної державної системи

цивільного захисту. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері цивільного захисту; центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту; центральних органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту; місцевих державних адміністрацій у сфері цивільного захисту, органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту. Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту.

Питання для індивідуальних контрольних робіт

1. Основні принципи цивільного захисту.
2. Основними завданнями єдиної державної системи цивільного захисту.
3. Територіальні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту та їх ланки.
4. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту.
5. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері цивільного захисту.
6. Повноваження центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.
7. Повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту.
8. Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту.
9. Загальнодержавний рівень управління охороною праці в Україні.
10. Регіональний рівень управління охороною праці в Україні.
11. Галузевий рівень управління охороною праці в Україні.
12. Виробничий рівень управління охороною праці в Україні.
13. Основні принципи державної політики в галузі охорони праці, їх характеристика.
14. Уповноважені трудових колективів з питань охорони праці, їх основні обов'язки і права.
15. Повноваження і права профспілок у здійсненні контролю за додержанням законодавства про охорону праці.

16. Державна політика у сфері цивільного захисту.

17. Регулювання взаємовідносин між роботодавцем і працівником з питань охорони праці.

18. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці на підприємствах.

19. Порядок дій комісії з атестації щодо організації атестації, оцінка умов праці керівників та спеціалістів.

20. Управління охороною праці та обов'язки роботодавця.

21. Суть і завдання управління охороною праці. Концепція управління охороною праці.

22. Комісія з питань охорони праці підприємства: основні положення, функції та завдання.

23. Атестація робочих місць за умовами праці: основні вимоги до проведення, головна мета та результати атестації, періодичність атестації.

24. Організаційне, методичне керівництво і контроль за проведенням всіх етапів атестації, завдання атестації.

25. Оцінка умов праці керівників та спеціалістів, оформлення результатів досліджень, основних документів атестації.

26. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері цивільного захисту.

27. Діяльність координаційних органів функціональної та територіальної підсистем єдиної державної системи цивільного захисту.

28. Функції спеціальної комісії з ліквідації надзвичайних ситуацій.

29. Сили цивільного захисту єдиної державної системи цивільного захисту.

30. Загальна характеристика режимів функціонування єдиної державної системи цивільного захисту.

Тема № 3. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайні ситуації. Аналіз умов праці у галузі за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища

Самостійна підготовка

Методичні положення ідентифікації та паспортизації об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки. Визначення та аналіз небезпек, пов'язаних з порушенням умов безпечної експлуатації ОГ.

Виявлення небезпечних речовин та критичних умов їх прояву. Основні етапи аналізу НС та прогнозування їхніх наслідків. Опис явищ, що прогножуються, перелік вихідних даних. Способи виявлення потенційно небезпечних зон з імовірними джерелами НС. Зонування територій за ступенем небезпеки.

Вимоги до санітарного контролю за станом повітря робочої зони. Вимоги до засобів індивідуального захисту. Особливості заходів електробезпеки на підприємствах галузі. Вимоги безпеки до виробничих і допоміжних приміщень. Утримання території підприємств галузі. Особливості охорони праці при ремонтних роботах, під час вантажно-розвантажувальних робіт. Вимоги безпеки праці під час експлуатації систем опалення, вентиляції і кондиціонування повітря. Шкідливі хімічні речовини, біологічні чинники, виробничий пил. Вібрація, шум, інфразвук, ультразвук. Виробничі випромінювання. Мікроклімат робочої зони.

Питання для індивідуальних контрольних робіт

1. Загальна характеристика надзвичайних ситуацій.
2. Загальні ознаки та види надзвичайних ситуацій.
3. Рівні надзвичайних ситуацій та їх характеристика.
4. Встановлення факту віднесення аварійної події до рангу надзвичайної ситуації, визначення виду та рівня надзвичайної ситуації.
5. Становлення моніторингу довкілля як напряму екологічної науки.
6. Види, типи, рівні та сутність екологічного моніторингу.
7. Державна система моніторингу довкілля України.
8. Способи вдосконалення моніторингу навколишнього середовища з урахуванням вимог міжнародних організацій у рамках ЄС.
9. Розвиток системи екологічного моніторингу в Україні.
10. Особливості регіонального екологічного моніторингу.
11. Методичні положення ідентифікації та паспортизації об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки.
12. Визначення та аналіз небезпек, пов'язаних з порушенням умов безпечної експлуатації об'єктів господарювання.
13. Виявлення небезпечних речовин та критичних умов їх прояву.
14. Основні етапи аналізу надзвичайних ситуацій та прогнозування їхніх наслідків.

15. Способи виявлення потенційно-небезпечних зон з імовірними джерелами надзвичайних ситуацій.
16. Зонування територій за ступенем небезпеки.
17. Вимоги до санітарного контролю за станом повітря робочої зони.
18. Вимоги до засобів індивідуального захисту.
19. Особливості заходів електробезпеки на підприємствах галузі.
20. Вимоги безпеки до виробничих і допоміжних приміщень.
21. Вимоги до утримання території підприємства.
22. Особливості охорони праці при ремонтних роботах, під час вантажно-розвантажувальних робіт.
23. Вимоги безпеки праці під час експлуатації систем опалення.
24. Вимоги безпеки праці під час експлуатації систем вентиляції і кондиціонування повітря.
25. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі.
26. Загальні поняття про шкідливі хімічні речовини та їх вплив на людину.
27. Загальні поняття про вібрація та їх вплив на людину.
28. Загальні поняття про виробничий пил та його вплив на людину.
29. Загальні поняття про шум, інфразвук, ультразвук та його вплив на людину.
30. Загальні поняття про виробниче випромінювання та його вплив на людину.

Тема № 4. Система управління охороною праці в організації.

Структурно-функціональна модель протидії надзвичайним ситуаціям

Самостійна підготовка

Впровадження і функціонування СУОП. Перевірки і коригувальні дії. Аналіз з боку керівництва. Інтегровані системи менеджменту в галузі охорони праці. Основні складові інтегрованої системи менеджменту. Функціональні та організаційні особливості. Галузеві системи управління охороною праці. Мета та принципи функціонування. Організаційна та функціональна структури СУОПГ. Регіональні системи управління охороною праці, мета, принципи та основні функції. Служби охорони праці місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Примірний розподіл функціональних обов'язків з охорони праці керівників, посадових осіб і фахівців підприємства. Пріоритет функцій забезпечення безпеки. Ефективність функціональної структури СУОП. Нормативно-методичні документи із створення і управління діяльністю спеціалізованих служб та функціональних під-систем Єдиної державної системи цивільного захисту.

Питання для індивідуальних контрольних робіт

1. Порядок розробки і впровадження системи управління охороною праці на підприємстві АПК.
2. Побудова системи управління охороною праці на підприємстві АПК.
3. Рекомендації Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду щодо побудови СУОП на підприємстві.
4. Прийняття керівництвом підприємства рішення про необхідність впровадження СУОП.
5. Вимоги до компетентності персоналу та підготовки кадрів з питань безпеки на підприємстві.
6. Моніторинг виконання рішень та оцінка результатів діяльності підрозділів підприємства з питань техногенної безпеки.
7. Організація інформаційної роботи з питань безпеки на підприємстві та управління ресурсами.
8. Аналіз і попередження можливих загроз життю і здоров'ю працюючих на підприємстві.
9. Перспективне планування роботи з охорони праці на підприємстві, пріоритети в плануванні.
10. Алгоритм виявлення небезпек, оцінки та зменшення ризиків виникнення небезпечних ситуацій на виробництві.
11. Облік і аналіз показників охорони праці на підприємстві.
12. Оцінка відповідності виробничого процесу вимогам стандартів безпеки та фінансових можливостей щодо їх впровадження на підприємстві.
13. Альтернативні рішення щодо впровадження системи управління охороною праці на підприємстві, їх реалізація у виробництво.

18. Начальник цивільного захисту об'єкта, його компетенції.
19. Орган повсякденного управління цивільним захистом підприємства та його діяльність.
20. Служба зв'язку і оповіщення підприємства, її функції.
21. Служба сховищ і укриттів підприємства, її функції.
22. Служба протипожежної охорони підприємства, її функції.
14. Збір та аналіз пропозицій і зауважень працівників стосовно ефективного впровадження заходів з охорони праці на підприємстві та внесення змін у внутрішні нормативні акти.
15. Порядок і періодичність внутрішніх перевірок з питань охорони праці на підприємстві.
16. Критерії та принципи організації робочого часу на підприємстві.
17. Загальна характеристика системи управління охороною праці в Україні.
23. Служба охорони громадського порядку підприємства, її функції.
24. Служба медичної допомоги підприємства, її функції.
25. Служба протирадіаційного і протихімічного захисту підприємства, її функції.
26. Служба аварійно-технічного й матеріально-технічного забезпечення підприємства, її функції.
27. Транспортна служба підприємства, її функції.
28. Штаб з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту підприємства, його функції.
29. Порядок взаємодії структурних підрозділів підприємства з питань охорони праці.
30. Загальні поняття про комісію з питань охорони праці на підприємстві.

Тема № 5. Планування заходів з охорони праці та питань цивільного захисту на підприємствах АПК

Самостійна підготовка

Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру. Особливості планування дій персоналу щодо локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на ПНО та пом'якшення їхніх наслідків.

Вимоги до складання та змісту аналітичної і оперативної частини плану локалізації і ліквідації аварійних ситуацій.

Методика планування заходів із фізичного, функціонального, та комбінованого захисту персоналу, а також ліквідації наслідків НС, на основі прогнозу варіантів (сценаріїв) розвитку обстановки, аналізу власних та ресурсів третіх сторін щодо реагування на НС та ліквідації їхніх наслідків з урахуванням режиму функціонування системи.

Плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу ОГ до дій у НС, організація і проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з відпрацювання заходів за планами реагування на НС, локалізації та ліквідації аварій.

Питання для індивідуальних контрольних робіт

1. Перспективне планування заходів з охорони праці на підприємстві.
2. Річне планування заходів з охорони праці на підприємстві.
3. Оперативне планування заходів з охорони праці на підприємстві.
4. Комплексний план підприємства щодо покращення стану охорони праці.
5. Колективний договір та його роль в системі нормативного регулювання взаємовідносин між власникам і працівниками з питань охорони праці.
6. План організаційно-технічних, технологічних та інших заходів, направлених на підвищення ефективності, пошук резервів підприємства.
7. Прогноз ризику (наслідків надзвичайних ситуацій) шляхом формування сценаріїв розвитку ситуації.
8. Формування цілей і критеріїв керування ризиком.
9. Стратегічне (довгострокове) планування превентивних заходів.
10. Тактичне (поточне) планування альтернативних відповідних дій на вини-каючі погрози надзвичайних ситуацій.
11. Стратегічне й оперативне керування в умовах надзвичайних ситуацій.
12. Комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці і виробничої санітарії.
13. Фінансування заходів щодо охорони праці на підприємстві.
14. Превентивне планування заходів щодо зниження ризиків і

зменшення масштабів надзвичайних ситуацій.

15. Оперативне планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів надзвичайних ситуацій.

16. План для керування комплексами заходів безпосередньо в режимі повсякденної діяльності.

17. План при введенні режиму підвищеної готовності на основі даних нес-приятливого короткострокового прогнозу про ймовірне настання і розвиток надзвичайної ситуації.

18. Організація і проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з відпрацювання заходів за планами реагування на надзвичайні ситуації, локалізації та ліквідації аварій.

19. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій на підприємствах.

20. План цивільного захисту об'єкта.

21. План реагування на надзвичайну ситуацію підприємства.

22. План цивільного захисту на особливий період підприємства.

23. План підготовки та підвищення кваліфікації керівного складу цивільного захисту об'єкта.

24. Особливості планування дій персоналу щодо локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на потенційно небезпечних об'єктах.

25. Методика планування заходів із фізичного, функціонального, та комбінованого захисту персоналу, а також ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

26. Мета та основні параметри планів з питань охорони праці підприємства.

27. Загальні критерії щодо розробки плану локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій на підприємстві.

28. Загальні вимоги щодо розробки аналітичної частини плану локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій на підприємстві.

29. Загальні вимоги щодо розробки оперативної частини плану локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій на підприємстві.

30. Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру.

Тема № 6. Основні заходи пожежної профілактики, противибуховий і протипожежний захист галузевих об'єктів

Самостійна підготовка

Пожежна безпека технологічного устаткування, електрообладнання, систем опалення, вентиляції. Пожежна профілактика при проектуванні і експлуатації промислових об'єктів, будинків, споруд, технологічного обладнання.

Противибуховий та протипожежний захист об'єктів господарювання, основні заходи захисту від техногенних вибухів та пожеж.

Питання для індивідуальних контрольних робіт

1. Забезпечення пожежної безпеки. Заходи щодо забезпечення пожежної безпеки. Погодження нормативних та нормативно-технічних документів.
2. Призначення і завдання пожежної охорони. Види пожежної охорони.
3. Санкції за порушення вимог законодавства з питань пожежної безпеки.
4. Протипожежний режим на підприємствах АПК.
5. Загальні інструкції для підприємств, установ, організацій, її характеристика.
6. Інструкції для службових приміщень, її характеристика.
7. Інструкції для виробничих дільниць, лабораторій, її характеристика.
8. Інструкції про проведення пожежонебезпечних видів робіт, експлуатацію технологічних установок, обладнання, її характеристика.
9. Інструкції про експлуатацію технологічних установок, обладнання, її характеристика.
10. Інструкції про обов'язки та дії працівників у разі пожежі, її характеристика.
11. Загальні вимоги до складання планів евакуації людей на випадок пожежі.
12. Інструкції для працівників охорони (вартових, охоронців, вахтерів, сторожів, її характеристика.
13. Загальні вимоги пожежної безпеки до територій підприємств.

14. Загальні вимоги пожежної безпеки до будівель, споруд підприємств.

15. Загальні вимоги пожежної безпеки до утримання приміщень підприємств.

16. Загальні вимоги пожежної безпеки до утримання евакуаційних шляхів і виходів.

17. Обов'язки керівника та посадових осіб щодо забезпечення пожежної безпеки на підприємстві.

18. Обов'язки працівників щодо забезпечення пожежної безпеки на підприємстві.

19. Порядок дій працівників та посадових осіб у разі виникнення пожежі на підприємстві.

20. Загальні поняття про протипожежні перешкоди.

21. Загальні поняття про вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів.

22. Загальні поняття про основні методи вогнегасіння.

23. Загальні вимоги пожежної безпеки до систем опалення.

24. Загальні вимоги пожежної безпеки до систем електрообладнання.

25. Загальні вимоги пожежної безпеки до систем вентиляції.

26. Загальні вимоги пожежної безпеки до систем газового обладнання.

27. Вимоги пожежної безпеки до приміщень сільськогосподарських об'єктів.

28. Вимоги пожежної безпеки до територій сільськогосподарських об'єктів.

29. Запобігання пожежам при збиранні врожаю.

30. Пожежна профілактика у сільському господарстві.

Тема № 7. Технічні засоби протипожежного захисту на підприємствах АПК

Самостійна підготовка

Засоби усунення пожеж: стаціонарні, ручні та пересувні. Пожежна сигналізація і зв'язок. Засоби гасіння пожеж. Протипожежне водопостачання. Первинні засоби пожежогасіння. Автоматичні засоби пожежогасіння на об'єктах галузі.

Питання для індивідуальних контрольних робіт

1. Утримання установок пожежної сигналізації в працездатному стані.
2. Загальна класифікація пожежних сповіщувачів та їх характеристика.
3. Основні характеристики пожежних сповіщувачів.
4. Основні принципи побудови системи пожежної сигналізації на підприємстві. Основні завдання та параметри якості системи.
5. Експлуатація та технічне утримання систем оповіщення про пожежу на підприємствах.
6. Експлуатаційна документація на підприємстві щодо утримання установок пожежної сигналізації в працездатному стані.
7. Відповідальні особи на підприємстві за експлуатацію установок пожежної сигналізації та пожежогасіння, їх повноваження.
8. Спринклерні й дренчерні установки пожежогасіння - історія створення.
9. Загальна схема класифікації автоматичних установок пожежогасіння. Характеристика автоматичних установок пожежогасіння за способом гасіння загорян-ня
10. Загальні поняття та характеристика установок водяного пожежогасіння.
11. Класифікація та загальна характеристика установок газового пожежогасіння.
12. Класифікація та загальна характеристика установок порошкового пожежогасіння.
13. Загальна характеристика спринклерних установок пожежогасіння.
14. Загальна характеристика дренчерних установок пожежогасіння.
15. Поняття ефективності пожежогасіння, основні способи припинення процесу горіння та їх характеристика.
16. Загальні поняття про аерозольний метод пожежогасіння. Вогнегасна здатність аерозолів.
17. Загальна характеристика фізичної моделі задимлення виробничих приміщень.
18. Основні способи протидимного захисту будинків і споруджень. Основні параметри, що визначають ефективність роботи систем природного димовидалення.

19. Загальні вимоги підтримання систем протидимної вентиляції у працездатному стані.
20. Загальна характеристика способів оповіщення та керування евакуацією людей при пожежі. Типи систем оповіщення і управління евакуацією.
21. Вимоги до мереж зовнішнього протипожежного водогону та утримання пожежних гідрантів.
22. Вимоги до мереж внутрішнього протипожежного водогону та утримання пожежних кранів.
23. Використання пожежних автомобілів при ліквідації надзвичайних подій на об'єктах АПК.
24. Використання пожежних мотопомп при ліквідації надзвичайних подій на об'єктах АПК.
25. Історичні відомості про вогнегасники. Вогнегасні речовини та їх властивості.
26. Загальна характеристика вуглекислотних вогнегасників, їх побудова та застосування.
27. Загальна характеристика пінних вогнегасників, їх побудова та застосування.
28. Загальна характеристика порошкових вогнегасників, їх побудова та застосування.
29. Загальна характеристика водних вогнегасників, їх побудова та застосування.
30. Загальна характеристика пожежного інвентарю й інструменту, їх застосування.

Тема № 8. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження

Самостійна підготовка

Визначення параметрів зон забруднення радіоактивними та небезпечними хімічними речовинами під час аварійного прогнозування можливої обстановки. По-рядок нанесення зон радіоактивного та хімічного забруднення на картографічну схему (план, карту). Планування заходів із запобігання поширенню інфекційних захворювань з первинного осередку.

Вимоги пожежної безпеки до шляхів евакуації. Методика розрахунку необхідного часу на евакуацію людей із приміщень різного призначення, у яких виникає пожежа. Планування дій персоналу підприємств та організацій при пожежах.

Питання для індивідуальних контрольних робіт

1. Коротка характеристика осередку хімічного ураження.
2. Коротка характеристика осередку біологічного зараження.
3. Загальні поняття про карантин і обсервацію.
4. Біологічні засоби ураження.
5. Коротка характеристика зони хімічного зараження.
6. Поведінка небезпечних хімічних речовин у повітрі на місцевості.
7. Хімічна зброя, як зброя масового ураження.
8. Загальна характеристика групи гострих, особливо небезпечних інфекційних хвороб, які уражають людей при біологічному зараженні.
9. Хвороби та шкідники сільськогосподарських культур при біологічному зараженні.
10. Одиниці радіоактивності й дози випромінювання.
11. Експозиційна доза випромінювання.
12. Поглинута доза іонізуючих випромінювань.
13. Еквівалентна доза іонізуючого випромінювання.
14. Методи визначення іонізуючих випромінювань.
15. Коротка характеристика осередку ядерної поразки при ядерному вибуху.
16. Визначення параметрів зон забруднення радіоактивними речовинами під час аварійного прогнозування можливої обстановки.
17. Визначення параметрів зон забруднення небезпечними хімічними речовинами під час аварійного прогнозування можливої обстановки.
18. Порядок нанесення зон радіоактивного та хімічного забруднення на картографічну схему (план, карту).
19. Планування заходів із запобігання поширенню інфекційних захворювань з первинного осередку.
20. Вимоги пожежної безпеки до шляхів евакуації.
21. Методика розрахунку необхідного часу на евакуацію людей із приміщень різного призначення, у яких виникає пожежа.

22. Планування дій персоналу підприємств та організацій при пожежах.

23. Загальна характеристика зони пожеж у осередку ядерного поразки.

24. Слід радіоактивної хмари радіоізотопів та його характеристика.

25. Захист працівників та службовців на об'єктах господарської діяльності від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру.

26. Загальна характеристика приладів для радіаційної розвідки і контролю радіоактивного забруднення.

27. Загальна характеристика приладів для контролю радіоактивного опромінення.

28. Загальна характеристика приладів для хімічної розвідки і контролю зараження.

29. Оцінка радіаційної обстановки після ядерного вибуху.

30. Оцінка радіаційної обстановки при аварії на АЕС.

Тема № 9. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій

Самостійна підготовка

Розрахунок сил і засобів при затопленні (підтопленні) населених пунктів. Порядок розрахунку збитків за типами НС. Розрахунок загального обсягу збитків. Методика оцінки збитків від наслідків НС за основними його видами.

Питання для індивідуальних контрольних робіт

1. Види регулювання стоку водних ресурсів.

2. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічні наслідки надзвичайних ситуацій.

3. Контроль за станом гідротехнічних споруд.

4. Небезпечні фактори руйнувань при землетрусах.

5. Хвиля прориву і її основні уражаючі чинники.

6. Визначення показників, що характеризують ушкодження будівель, споруд та обсяги завалів у зонах надзвичайних ситуацій, спричинених природними чинниками фізичного походження.

7. Визначення параметрів, характеру руху хвилі прориву при повному руйнуванні підпірних споруд водосховища, при частковому руйнуванні

греблі.

8. Порядок нанесення на карту ділянки затоплення місцевості.
9. Заходи з мінімізації небезпечних наслідків, які запроваджуються завчасно та у разі загрози затоплення.
10. Заходи щодо захисту населення при катастрофічних затопленнях.
11. Методика оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій за основними його видами.
12. Наслідки прориву греблі.
13. Вторинні наслідки аварії при прориві греблі.
14. Локалізація і гасіння пожеж на маршрутах висунення сил цивільного захисту при землетрусах.
15. Розшук уражених і витягання їх з пошкоджених будівель при завалах, що горять.
16. Розшук уражених і витягання їх з пошкоджених будівель, затоплених приміщень при повенях.
17. Виведення населення з небезпечних зон в безпечні райони при землетрусах.
18. Виведення населення з небезпечних зон в безпечні райони при повенях.
19. Формування першого ешелону, його склад, задачі, функції.
20. Формування другого ешелону і резерву, його склад, задачі, функції.
21. Загальні поняття про берегоукріплюючі роботи щодо запобігання зсувам, обвалам.
22. Оповіщення населення про затоплення, організація евакуації.
23. Гідродинамічні небезпеки і причини їх виникнення.
24. Система контролю і нагляду за гідродинамічними небезпечними об'єктами.
25. Дії населення при загрозі та виникненні катастрофічного затоплення.
26. Дії населення в умовах загрози руйнування греблі водосховищ.
27. Розвиток землетрусів та їх наслідки.
28. Правил поведінки людей в умовах небезпеки землетрусу.
29. Характеристика загальної енергії землетрусу.
30. Характеристика інтенсивності енергії землетрусу.

Тема № 10. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на підприємствах АПК

Самостійна підготовка

Дослідження та профілактика виробничого травматизму. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Методи дослідження виробничого травматизму. Основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі.

Питання для індивідуальних контрольних робіт

1. Нормативно-правові акти про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємстві.
2. Визначення ступеня втрати працездатності потерпілим. Щомісячні страхові виплати та інші витрати на відшкодування шкоди.
3. Соціальні послуги та виплати, які здійснюються Фондом соціального страхування від нещасних випадків.
4. Страховий ризик і страховий випадок. Особи, які підлягають обов'язковому страхуванню від нещасного випадку.
5. Процедура страхування працівників та реєстрації страхувальників страховиком. Добровільне страхування від нещасного випадку.
6. Взаємовідносини потерпілого або особи, яка представляє його інтереси та комісії з розслідування нещасного випадку підприємства.
7. Характеристика та основні вимоги щодо оформлення розслідувань нещасних випадків на підприємстві.
8. Порядок та умови розслідування нещасного випадку пов'язаного з виробництвом на підприємстві.
9. Порядок та умови розслідування нещасного випадку не пов'язаного з виробництвом на підприємстві.
10. Порядок та умови розслідування нещасного випадку пов'язаного з гострим професійним захворюванням на підприємстві.
11. Порядок та умови розслідування нещасного випадку на підприємстві, про який своєчасно не було повідомлено.
12. Порядок та умови розслідування нещасного випадку, що стався на

певному підприємстві з працівником іншого підприємства.

13. Порядок, умови розслідування та обліку нещасних випадків не виробничого характеру на підприємстві.

14. Дії посадових осіб та лікарів лікувально-профілактичних закладів при зверненні потерпілого з посиланням на нещасний випадок на виробництві з направленням підприємства та без нього.

15. Порядок та умови розслідування нещасних випадків, які сталися під час прямування на роботу чи з роботи працівника підприємства.

16. Порядок, умови розслідування та обліку нещасних випадків із смертельними наслідками на підприємстві.

17. Порядок, умови розслідування та обліку групових нещасних випадків, які сталися одночасно з двома і більше працівниками, незалежно від ступеня тяжкості ушкодження їх здоров'я на підприємстві.

18. Порядок, умови розслідування та обліку випадків зникнення працівників під час виконання трудових (посадових) обов'язків на підприємстві.

19. Порядок, умови розслідування та обліку випадків смерті працівників на підприємстві.

20. Порядок, умови розслідування та обліку нещасних випадків з тяжкими наслідками, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого на підприємстві.

21. Суб'єкти та об'єкти страхування від нещасного випадку. Основні принципи страхування від нещасного випадку.

22. Облік результатів спеціального розслідування нещасних випадків, основні вимоги щодо оформлення спеціальних розслідувань нещасних випадків на підприємстві.

23. Порядок, умови розслідування та обліку випадків гострих професійних отруєнь на підприємстві.

24. Порядок, умови розслідування та обліку випадків гострих хронічних професійних захворювань на підприємстві.

25. Загальні поняття про комісію з розслідування випадків гострих професійних отруєнь на підприємстві.

26. Загальні поняття про комісію з розслідування випадків гострих хронічних професійних захворювань на підприємстві.

27. Порядок, умови розслідування та обліку аварій першої категорії на

під-приємстві.

28. Порядок, умови розслідування та обліку аварій другої категорії на підприємстві.

29. Дії керівника підприємства при отриманні повідомлення про виникнення аварії на підприємстві.

30. Правова основа, економічний механізм та організаційна структура загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян від нещасного випадку на виробництві.

V. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи та індивідуального семестрового завдання

5.1. Загальні вимоги до оформлення роботи

Після вивчення теоретичної частини курсу, студенти виконують індивідуальне контрольне завдання. Індивідуальне контрольне завдання пишуть чітко і розбірливо на аркушах паперу формату А - 4 з полями для зауважень викладача-рецензента.

Робота виконується у рукописному виді на одному боці паперу формату А4 з розмірами сторін 210 × 297 мм. Поля: зліва - 30 мм, справа - 15 мм, зверху - 20 мм, знизу - 15 мм. Кожен абзац починається відступом, рівним 12,5 мм від лівого краю. Робота пишеться чорним чорнилом чітким розбірливим почерком, а також враховуються всі перераховані вище вимоги. Кількість сторінок індивідуального контрольного завдання не більше 8 – 12 сторінок. Помилки і графічні неточності, виявлені в процесі виконання роботи, допускається виправляти зафарбовуванням штрихом і написанням на тому ж місці виправлених матеріалів.

Усі сторінки роботи повинні бути пронумеровані починаючи з титульного листа (на титульному листі номер не ставиться). Нумери сторінок ставляться арабськими цифрами в правому верхньому куті аркуша. Виконана індивідуальне конт-рольне завдання вкладається в обкладинку і зшивається.

Структурними елементами тексту роботи є розділ і підрозділ (голова та параграф). Розділи (глави) повинні мати порядкові номери в межах всієї роботи, позначений арабськими цифрами з крапкою, підрозділи (параграфи) - в межах кожного розділу. Номери підрозділів складаються з

номерів розділу і підрозділу, розділених крапкою. В кінці номера підрозділу також ставиться крапка (наприклад 1.1., 2.1.). Найменування розділів і підрозділів повинні бути короткими. Найменування розділів і підрозділів записуються у вигляді заголовків. Перенесення слів у заголовках і підкреслення заголовків не допускається. Відстань між заголовком розділу і текстом при виконанні роботи має становити 5 – 7 мм. Відстань між заголовком підрозділу і текстом - 1 інтервал. У межах одного розділу кожний наступний підрозділ розташовується в міру закінчення попереднього. Якщо після заголовка підрозділу на сторінці міститься менше трьох рядків тексту, по підрозділ слід почати з нової сторінки.

5.2. Оформлення титульного листа індивідуального контрольного завдання

Титульний лист індивідуального контрольного завдання є першим листом індивідуальної роботи і містить загальні відомості про неї. На титульному аркуші зверху вказується назва вищого навчального закладу та кафедри, де виконана робота. У середині аркуша великим шрифтом прописними літерами розташовується назва індивідуального контрольного завдання. У нижній частині титульного листа вказуються прізвище та ініціали студента, найменування навчальної дисципліни, курс, спеціальність, група; нижче прізвище, ініціали вчений ступінь, вчене звання (посада) викладача. Внизу титульного аркуша зазначається місце і рік виконання роботи. Приклад оформлення титульного листа наведено у додатку № 1.

5.3. Оформлення змісту індивідуального контрольного завдання

Якщо індивідуальне контрольне завдання має розділи і підрозділи необхідно очинати роботу з змісту. Зміст відображає короткий зміст індивідуального контрольного завдання. Воно включає найменування всіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), а також введення, висновки, перелік прийнятих скорочень, список використаної літератури та додатку. У змісті проти кожної назви окремої частини роботи в правій стороні аркуша в одну колонку проставляються номер

сторінки, з якої починається ця частина роботи. Текст роботи розташовується в точній відповідності зі змістом. Якщо індивідуальне контрольне завдання не має розділів і підрозділів відобразити зміст не треба.

5.4. Оформлення основної частини індивідуального контрольного завдання

В основній частині викладається зміст теми. Цю частину рекомендується розділити на питання, що розкривають сутність проблеми. Збільшувати кількість питань не слід, так як це призведе до їх поверхневої розробці чи значного перевищення обсягу роботи. Обсяг – не більше 8 сторінок.

5.4.1. Оформлення ілюстрацій

Текстовий зміст роботи може бути проілюстровано графіками, діаграмами, схемами. Вони можуть бути розташовані як по ходу написання роботи (по можливості ближче до відповідних частин тексту), так і в кінці її на окремих сторінках або у додатку.

Ілюстрації розташовуються так, щоб їх було зручно розглядати без повороту аркуша або з поворотом за годинниковою стрілкою. Кожна ілюстрація повинна мати внизу підпис «малюнок», порядковий номер і назву. Усі ілюстрації нумеруються арабськими цифрами в межах розділу. Якщо при посиланні номер малюнка не вживається, то слово «малюнок» пишеться повністю (на цьому малюнку зображено ...). Посилання на раніше згадані ілюстрації, робляться з скороченням слова «дивись». Наприклад: «див рис. 1.2. ».

Сама ілюстрація і її назва мають бути розташовані на одному аркуші. Допускається нумерація ілюстрацій у межах всієї роботи.

Кожна ілюстрація, якщо вона не складена не особисто студентом, повинна мати посилання на літературне джерело, звідки вона була запозичена.

5.4.2 Побудова таблиць

Цифровий матеріал, представлений у роботі, як правило, оформляється у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати заголовок і порядковий номер. Тема пишуть малими літерами і розміщується над

таблицею посередині.

Усі таблиці, якщо їх в роботі більше одного, нумеруються арабськими цифрами. Над правим верхнім кутом таблиці міститься напис «Таблиця ...» із зазначенням її номера. Якщо в тексті лише одна таблиця, то номер їй не присвоюється і слово «таблиця ...» не пишуть. На всі таблиці в тексті роботи повинні бути посилання. Таблиці розміщують у тексті одразу за першим згадуванням про неї. Невеликі таблиці розташовують безпосередньо в тексті по ходу викладу матеріалу, для великих таблиць відводиться окрема сторінка. Таблиці, як правило, не розриваються. Не допускається розміщувати таблицю і її заголовок на різних сторінках.

Якщо таблиці не вміщуються на одному аркуші, то її переносять на інший аркуш і в цьому випадку в таблиці вводиться нумерація граф.

Таблиці повинні бути наочними, зрозумілими без звернень до тексту. В іншому випадку таблиця повинна супроводжуватися необхідними коментарями в тексті, безпосередньо прилягає до таблиці, або в спеціальному примітці до таблиці.

5.4.3. Позначення формул

Формули, якщо їх в роботі більше одного, нумеруються арабськими цифрами в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули, розділених крапкою. Формулу слід розташовувати в середині рядка. Номер вказується з правої сторони аркуша на рівень формули в круглих дужках.

На номер використаної формули робиться посилання в тексті. Наприклад, «... у формулі 1.1. показана залежність ... ». Допускається послідовна нумерація формул у межах всієї роботи. Формули слід виділяти з основного тексту вільними рядками.

Якщо формула запозичена у якого-небудь автора або взята з навчального посібника, необхідно робити обов'язкову посилання на її першоджерело в тексті роботи або у примітці.

5.4.4. Посилання

У тексті роботи допускаються посилання на нормативно-правові акти, соціально-економічну літературу та інші бібліографічні джерела. Посилатися слід на бібліографічний джерело в цілому або на його розділи і додатки. Посилання робляться на ті першоджерела, які використовувалися

при написанні роботи. При надсиланні до твору (джерелу), опис якого включено в список використаної літератури, в тексті роботи після згадки про нього проставляють у квадратних дужках номер, під яким воно значиться в бібліографічному списку, і номер сторінки. Наприклад, [2.9, с.59] - стор 59 дев'ятого джерела з другого розділу списку літератури (див. пункт «список літератури»).

5.5. Оформлення переліку прийнятих скорочень індивідуального контрольного завдання

У тексті всі слова повинні писатися повністю. Винятки становлять загально-прийняті скорочення. Якщо в індивідуальному контрольному завданні прийнята особлива система скорочень, в ній повинен бути наведений перелік прийнятих скорочень, що міститься в кінці роботи перед списком літератури індивідуального контрольного завдання і включається в зміст.

5.6. Оформлення списку літератури індивідуального контрольного завдання

Список літератури повинен містити перелік літературних джерел які вивчаються в процесі дослідження проблеми, офіційні нормативні акти, спеціальні, періодичні, методичні, статистичні та інші матеріали.

При цитуванні джерел обов'язкове посилання на них з дотриманням основних правил цитування. Список літератури, використаних при написанні роботи подається у такому порядку:

1. Основні законодавчі та нормативно-правові акти (Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, НПАОП, Рекомендації структурних органів вла-ди).

2. Основна література (підручники, навчальні посібники, практикуми, курси лекцій).

3. Додаткова література (ДБН, ДСанПіН, ДСН, ДСТУ, ГОСТ, ССБТ, Міждержавні стандарти, Рекомендації, Директива, Переліки).

4. Інтернет-ресурси (офіційні сайти відповідних державних органів влади, інформаційно-пошукових правових систем, бібліотек, порталів, інтернет-газет).

Літературні джерела розташовуються в алфавітному порядку за

першими літерами прізвища автора або назви матеріалу.

5.7. Оформлення додатків індивідуального контрольного завдання

У додаток включаються матеріали, які автор вважає за доцільне винести за межі основного тексту. Додатки необхідно розташовувати після списку літератури індивідуального контрольного завдання.

Дані вимоги є обов'язковими для всіх студентських робіт, які виконуються, однак в окремих випадках, викладач може висунути додаткові вимоги.

5.8. Додатки.

5.8.1. Оформлення титульного листа індивідуального контрольного завдання.

Додаток 1.

Миколаївський національний аграрний університет

Кафедра методики професійного навчання

Індивідуальне завдання самопідготовки

На тему «Причини виробничого травматизму та захворювань»
з дисципліни дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист»

Виконав студент:

Іванов І.І. Група: ФМ 1/1

Керівник:

Курепін В.М.

Миколаїв 2023

V I. Список використаної літератури

1. Про охорону праці : закон України від 14 жовтня 1992 року № 2695-ХІІ ; станом на 01.10.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>

2. Кодекс законів про працю України : від 10.12.1971 № 322-VIII ; станом на 01.10.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.

3. Радіонов М. О., Марченко Д. Д., Курепін В. М. Визначення основних напрямів профілактики травматизму на підприємствах сільського господарства. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2019. Вип. 1 (101). С. 111-117. DOI: [https://doi.org/10.31521/2313-092X/2019-1\(101\)-16](https://doi.org/10.31521/2313-092X/2019-1(101)-16).

4. Курепін В. М. Розвиток аграрного сектору економіки України через забезпечення безпеки на виробництві. *Соціально-економічна політика та адміністрування у сфері регіонального розвитку України* : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції, 3-5 квітня 2019 р. Миколаїв : МНАУ, 2019. С. 109-112. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/5791>.

5. Курепін В. М., Іваненко В. С. Агрохімічне обслуговування та його вплив на екологічний стан і охорону навколишнього середовища. *Актуальні проблеми землеробської галузі та шляхи їх вирішення* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 4-6 грудня 2019 р. Миколаїв : МНАУ, 2019. С. 92-94. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6405>.

6. Курепін В. М., Курепін Д. В. Державне управління у сфері цивільного захисту та безпеки життєдіяльності в умовах реформування місцевого самоврядування та децентралізації влади. *Modern Economics*. 2020. № 19(2020). С. 94-100. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V19\(2020\)-16](https://doi.org/10.31521/modecon.V19(2020)-16).

7. Курепін В. М. Механізм управління безпекою вітчизняних підприємств на засадах маркетингу. *Сучасний маркетинг: стратегічне управління та інноваційний розвиток* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої до 90-ча заснування Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка, 17-18 жовтня 2020 року. Харків : Харківський національний

технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, 2020. С. 154-158.

URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8183>.

8. Курепін В. М. Трудові конфлікти та трудові спори під час протидії поширення коронавірусної інфекції. *Українство: динаміка сенсів і вимірів національного буття* : матеріали Всеукраїнської наукової конференції, м. Кривий Ріг, 6 листопада 2020 р. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2020. С. 161-163. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8168>.

9. Охорона праці в галузі та цивільний захист : навчальний посібник / В. М. Курепін та ін. Миколаїв : МНАУ, 2020. 266 с. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8596>.

10. Цивільний захист : курс лекцій / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 92 с. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8595>.

11. Курепін В. М. Воєнні конфлікти, як глобальні екологічні проблеми суспільства. *Педагогічні інновації* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 28-29 квітня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021, С. 156-158. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9296>.

12. Іваненко В. С. Комплексна безпека підприємств агропромислового комплексу, як складова система управління. *Проблеми та перспективи розвитку бізнесу в Україні* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених і студентів, м. Львів, 19 лютого 2021р. Львів : Львівський торговельно-економічний університет, 2021. С. 295-297. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8880>.

13. Курепін В. М. Реформування системи Державної служби з надзвичайних ситуацій: шляхи і способи розв'язання проблеми. *Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 26-29. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9818>.

14. Охорона праці в галузі: змістовний модуль 1 «Нормативно-правові акти охорони праці». Тема 1 «Соціальний діалог та партнерство з питань охорони праці в Україні» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв

: МНАУ, 2021. 29 с.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9888>.

15. Охорона праці в галузі: змістовний модуль № 1. Нормативно-правові акти охорони праці. Тема 2. Правове регулювання організації охорони праці в Україні : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 21 с.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9912>.

16. Курепін В. М. Особливості системи управління охороною праці в аграрних підприємствах: економічні аспекти розвитку. *Modern Economics*. 2021. № 29(2021). С. 107-114. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V29\(2021\)-17](https://doi.org/10.31521/modecon.V29(2021)-17).

17. Іваненко В. С., Курепін В. М. Управління розвитком персоналу та його конкурентноспроможністю. *Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві* : матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 104-107. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/10509>.

18. Іваненко В. С., Курепін В. М. Захист водних ресурсів та джерел водопостачання. *Захист водних ресурсів - Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу* : тези доповідей з щорічного тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 22 березня 2022 року. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 9-13. URL <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11213>.

19. Курепін В. М. Особливості трудових відносин під час пандемії COVID-19. *Актуальні проблеми трудових відносин під час воєнного стану* : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 27 квітня 2022 року. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 24-29. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11729>.

20. Курепін В. М. Використання ризик орієнтованого підходу у системі управління охороною праці на підприємстві. *Економіко-правові дискусії* : матеріали III міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції студентів, аспірантів та науковців, м. Кропивницький, 30

квітня 2022 р. Кропивницький : ЛА НАУ, 2022. С. 135-138.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11711>.

21. Курепін В. М. Актуальні питання реалізації державної політики у сфері цивільного захисту. *Актуальні проблеми управління та адміністрування: теоретичні і практичні аспекти* : матеріали VII міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції науковців та здобувачів вищої освіти, м. Кам'янець-Подільський, 6 травня 2022 р. Кам'янець-Подільський : Зклад вищої освіти «Подільський державний університет», 2022. С. 200-205.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11719>.

22. Блащук В. В., Курепін В. М. Запобігання виробничим ризикам заснованих на принципах усунення небезпек. *Охорона праці: освіта і практика. Проблеми та перспективи розвитку охорони праці* : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів та фахівців-практиків, м. Львів, 12 травня 2022 р. Львів : ЛДУ БЖД, 2022. С. 106-107.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11716>.

23. Курепін В. М. Пріоритети державної політики щодо розвитку трудових відносин в умовах воєнного часу на підприємствах аграрного профілю. *Незалежність України: права людини та національна безпека* : матеріали Другої міжнародної науково - практичної конференції, м. Львів, 20 травня 2022 р. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2022. С. 333-336.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11722>.

24. Буга Р. Р. Реформування місцевого самоврядування з питань захисту населення і територій від негативних наслідків надзвичайних ситуацій, як гарантована безпека людині. *Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 14-17. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9819>.

25. Русавська В. І. Адаптація національного трудового законодавства до законодавства Європейського Союзу. *Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 36-39.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9821>.

26. Сміренін В. О. Кодекс законів про працю України як інструмент системи управління безпекою та здоров'ям працівників на підприємствах аграрного профілю. *Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 88-91. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9822>.

27. Мазур В. Є. Загальні поняття про хімічні небезпечні та шкідливі виробничі фактори. *Глобальні тенденції сучасного світу: соціально-економічні та інформаційно-психологічні аспекти розвитку суспільства* : матеріали тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 18 листопада 2021 року Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 31-34. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/10167>.

28. Іваненко В. С. Управління економічними та соціальними питаннями у сфері охорони праці на підприємствах аграрного профілю. *Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики* : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Мукачєво, 6-7 квітня 2022 р. Мукачєво : МДУ, 2022. С. 105-108. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11482>.

29. Годулян С. С. Алгоритм запровадження системи управління охороною праці та ризиками на підприємстві. *Актуальні проблеми трудових відносин під час воєнного стану* : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 27 квітня 2022 року. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 9-12. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11725>.

30. Іваненко В. С. Органічне тваринництво як альтернативне виробництво безпечних якісних продуктів. *Інноваційно-інвестиційний розвиток аграрної сфери – запорука продовольчої безпеки країни* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції Міжнародного форуму, м. Миколаїв, 26 травня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 52-54. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11717>.

31. Курепін В. М. Особливості побудови систем та механізмів управління кадровою безпекою на аграрних підприємствах. *Modern*

Economics. 2022. № 32(2022). С. 54-61. DOI:
[https://doi.org/10.31521/modecon.V32\(2022\)-07](https://doi.org/10.31521/modecon.V32(2022)-07).

32. Іваненко В.С., Курепін В. М. Місцеві органи влади в умовах воєнного стану: повноваження та співпраця військових адміністрацій з органами місцевого самоврядування. *Правові засади організації та здійснення публічної влади* : матеріали V міжнародної науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 17 червня 2022 р. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 148-150.

URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11869>.

33. Курепін В. М. Управління силами цивільного захисту в умовах реформування територіальної організації публічної влади в Україні // *Правові засади організації та здійснення публічної влади* : матеріали V міжнародної науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 17 червня 2022 р. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 219-221.

URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11870>.

34. Лотарева Д. Використання інноваційних технологій та методів управління виробничими процесами за допомогою штучного інтелекту. *Молодь, наука, бізнес* : матеріали всеукр. інтер.-конф. здоб.вищ.освіти і мол.учених, 5-6 жовтня 2022 р., м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 77-80. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11860>.

Навчальне видання

ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Методичні рекомендації

Укладач: **Курепін Вячеслав Миколайович**

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 13,14.

Тираж 100 прим. Зам. № __

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.